

ROMAIN ROLLAND

PETR A LUCIE

CHARAKTERISTIKA UMĚLECKÉHO TEXTU

V té chvíli Lucie, jež zrovna vášnivým pohledem políbila drahého přítele (oči máje přivřeny a rty pootevřeny, zdál se ztracen v slastné extázi, a jakoby nadnášen věčnou radostí, pozdvíhal hlavu k oné nejvyšší Síle, kterou člověk pudově hledá vždycky nahoře), užasle spatřila v červeném a zlatém okně postranní kaple tvář té rusovlásky. A zatímco tak na ni mlčky pohlížela, trnouc úžasem, znovu na té zvláštní tvářičce uviděla onen výraz zděšení a soucitu. V témž okamžiku se silný pilíř, o nějž se opírali, pohnul a celý kostel se do základů zachvěl. Srdce zabušilo v Lucii tak, že v ní přehlušilo rachot výbuchu a křik věřících, a nemajíc kdy se bát nebo trpět, vrhla se, aby ho jako slepice svá kuřátka zakryla vlastním tělem, vrhla se na Petra, blaženě se usmívajícího při zavřených očích. Mateřským objetím si tu drahou hlavu ze všech sil přitiskla do klína a sklonila se nad Petrem, s ústy na jeho šíji, takže byli schouleni v nepatrné klubičko. A mohutný pilíř je naráz pohřbil pod svými sutinami.

Analýza uměleckého textu

- **zasazení výňatku do kontextu díla**

Úryvek je finální část příběhu, kde Petr s Lucií umírají v náručí.

Osmnáctiletý Petr Aubier vyrůstá v měšťanské rodině. Jeho otec je soudce a jeho starší bratr se před několika lety dobrovolně přihlásil do války. Petr musí za půl roku nastoupit do války, kterou nedokáže pochopit a smířit se s tím. A tak celé dny bloumá po Paříži a přemýšlí nad nesmyslností války a nad smyslem života.

Při náletu na Paříž 30. ledna 1918 se Petr stejně jako spousta lidí jde rychle ukrýt do podzemní dráhy. Tam se poprvé střetne s Lucií a zahoří k ní velkou láskou. Ze strachu se i chytnou za ruce, na další zastávce však dívka vystoupí, aniž by si všimla mladíka po svém boku. Petr od té doby nemyslel na nic jiného než na Lucii. Dál se toulá Paříží a doufá, že dívku někde potká. Když se tak náhodou stane, není schopen vůbec promluvit.

Při dalším setkání se Petr osmělí a dá se s dívkou do řeči. Tak se seznamují. Petr se dozvídá dívčino jméno a něco o jejím životě. Dále se dozvídá o dívčině práci. Lucie se živí jako malířka, která překresluje známé obrazy a fotografie. Žije s maminkou, která ovšem kvůli práci v továrně nebývá moc doma a s Lucií se odcizila. Kvůli válce a smrti svého tatínka Lucie nedostudovala malířství.

Oba se do sebe zamilují spojení poutem vzájemné úcty a porozumění. Ve světě beznaděje a utrpení si vytvoří vlastní svět. Svět, kde naděje vítězí nad válkou. Oba si uvědomují, že Petrovi se čas do narukování krátí, ale i tak sní o radostné budoucnosti. Avšak ani oni dva neuniknou vnějšímu světu plného nenávisti a smrti. O Velkém pátku, když se rozhodli přislíbit si lásku v chrámu svatého Gervasia, byl chrám zbombardován a oba milence pohřbil pod velkým padajícím pilířem.

- **téma a motiv**

téma: bombardování kostela

motivy: pohled, rusovláska, pilíř, srdce

- **časoprostor**

prostor: chrám sv. Gervasia, Paříž

čas: jaro za první světové války (od 30. 1. do Velkého pátku 29. 3. 1918)

- **kompoziční výstavba**

Děj se odvíjí chronologicky.

- **literární forma, druh a žánr**

próza, epika, protiválečná novela

- **vypravěč**

er-forma – vševědoucí vypravěč

- **postava**

Petr – mladý, upřímný, uzavřený, milý, snílek, často se rozčiluje nad světem

Lucie – mladá, svěží, klidná, veselá, něžná, citlivá, prostá a optimistická dívka, která přes svoji chudobu a válku dokáže vnímat krásy světa. Žije přítomností.

Filip – Petrův starší bratr, který se dobrovolně přihlásil do války. Během ní ale přichází o veškeré iluze, a když vidí iluze ve svém bratrovi, je vůči němu odtažitý. Rád vidí Petra šťastného a zamilovaného.

- **vyprávěcí způsoby**

pouze pásmo vypravěče v er-formě

- **typy promluv**

vypravěčův monolog

- **jazykové prostředky a jejich funkce ve výňatku**

přechodník *maje, trnouc, nemajíc*

zdrobnělina *tváříčce, klubičko*

- **tropy a figury a jejich funkce ve výňatku**

epiteton *vášnivým pohledem, v slastné extázi, mateřským objetím, nepatrné klubičko*

metafora *vášnivým pohledem políbila drahého přítele*

personifikace *k oné nejvyšší Síle, tvář té rusovlásky, silný pilíř se pohnul, kostel se zachvěl, pilíř je pohřbil*

přirovnání *aby ho jako slepice svá kuřátka*

synekdocha *drahou hlavu ze všech sil přitiskla*

Literárněhistorický kontext

- **kontext autorovy tvorby**

konec 19. století, první polovina 20. století

Romain Rolland

- francouzský dramatik, prozaik, literární kritik a hudební historik
- narodil se v burgundském městečku Clamecy jako syn notáře
- v roce 1880 se rodina na nátlak matky přestěhovala do Paříže, aby zde jejich syn mohl získat nejlepší vzdělání
- v Paříži vystudoval v letech 1886–1889 elitní školu Ecole Normale Supérieure. Poté začal studovat v Římě, kde také zahájil svoji literární činnost
- v letech 1893–1912 přednášel jako profesor dějiny umění na Ecole Normale a dějiny hudby na Sorbonně. Současně s tím působil jako hudební kritik a psal hudební monografie.
- od roku 1912 se již věnoval pouze umělecké činnosti
- v roce 1915 získal jako jeden z prvních na světě Nobelovu cenu za literaturu
- po 1. světové válce usiloval o založení jednotné kulturní fronty proti válce a fašismu
- zemřel v roce 1944 v Burgundsku, ve městečku Vézelay poblíž svého rodiště

Jan Kryštof – román o deseti dílech, rozvržen do čtyř částí. Líčí život Jana Kryštofa, slavného německého hudebníka. V základních rysech tohoto románu je patrná inspirace Beethovenem, jsou ovšem vmíseny i motivy ze života jiných skladatelů. Román je srovnáván s Hugovými *Bídničky* nebo Tolstého *Vojnou a mírem*. Za toto dílo dostal autor Nobelovu cenu.

Okouzelná duše – druhý autorův rozsáhlý románový cyklus. Román zrcadlí historický vývoj francouzské a evropské společnosti na počátku 20. století a v době nástupu fašismu v Itálii.

Dobrý člověk ještě žije – svérázný historický román odehrávající se v Burgundsku za vlády Ludvíka XIII. Ústřední myšlenkou je, že hrdina dokáže žít šťastně i v nešťastných poměrech.

- několik divadelních her (*Montespanová, Vítězství rozumu, Liluli, Caligula...*), několik životopisů (*Život Beethovenův, Život Tolstého, Händel...*) a také několik esejí a vědeckých prací (*Empedokles z Akragantu, Dějiny opery v Evropě před Lullym a Scarlattim, Hudebníci minulosti, Hudebníci nedávné doby...*)

- **literární / obecně kulturní kontext**

první světová válka ve světové literatuře

Ernest Hemingway (1899–1961)

- americký spisovatel
  - je považován za čelního představitele Ztracené generace
  - nositel Pulitzerovy ceny (1953) a Nobelovy ceny za rok 1954, kterou však nemohl převzít kvůli zraněním způsobeným předešlou leteckou nehodou z Ugandy.
  - reportér v Kansas City Star
  - po vypuknutí 1. světové války vstoupil jako dobrovolník do italské armády
  - španělské občanské války se zúčastnil jako reportér
  - po druhé světové válce pracoval jako dopisovatel
  - poslední roky života strávil na Kubě
  - smrt se vykládá jako nehoda při čištění hlavně, jeho přátelé se však shodli na tom, že pravděpodobně spáchal sebevraždu, neboť trpěl depresemi
- Sbohem, armádo!, Stařec a moře*

Erich Maria Remarque (1898–1970)

- vlastním jménem Erich Paul Remark, německý spisovatel
- chtěl být hudebníkem, pak malířem

- roku 1916 odešel jako dobrovolník do 1. světové války, v roce 1918 byl raněn
- v letech 1923–1934 působil jako redaktor v Hannoveru
- cestoval po Itálii, Švýcarsku, Balkánu a Turecku. V roce 1931 se přestěhoval do Ascony ve Švýcarsku
- po nástupu fašismu v Německu v roce 1933 se dostal na index zakázaných autorů a v roce 1938 byl zbaven německého občanství
- roku 1939 odjel do New Yorku, kde získal americké občanství
- po válce se vrátil do Švýcarska, kde zemřel

Na západní frontě klid, Cesta zpátky, Tři kamarádi, Čas žít, čas umírat

Arnold Zweig (1897–1968)

- německý spisovatel, prozaik a dramatik
- studoval germanistiku, řeči, historii, filozofii, psychologii a dějiny umění na různých německých univerzitách
- první světovou válku prožil u Verdunu a na srbské frontě
- po válce se stal spisovatelem z povolání
- v roce 1933 emigroval do Palestiny
- spolupracoval s antifašistickými časopisy německé emigrace
- po skončení 2. světové války se vrátil do Německa a stal se předním činitelem mírového hnutí, předsedou Německé akademie umění

Válka bílých mužů

Henri Barbusse (1873–1935)

- francouzský spisovatel, kritik a publicista
- zaměstnán na ministerstvech vnitra a zemědělství a pak pracoval jako vedoucí redaktor ve velkých nakladatelstvích
- jako dobrovolník se i přes svoji nemoc přihlásil do armády a bojoval v přední linii a hlásil se do nebezpečných akcí, za což byl odměněn roku 1915 válečným křížem
- na frontě napsal své největší dílo
- v roce 1923 se stal členem komunistické strany

Oheň aneb Deník bojového družstva

Další údaje o knize:

- **dominantní slohový postup:**

vyprávěcí, Lucie s Petrem vedou časté dialogy

- **vysvětlení názvu díla:**

Petr a Lucie – jména hlavních hrdinů

- **posouzení aktuálnosti díla:**

Dílo dnes už sice není aktuální, ale můžeme ho brát do jisté míry i jako historicky naučné, neboť obsahuje fakta a podává jasný obraz o bombardování Paříže v době, kdy se dílo odehrává.

- **pravděpodobný adresát:**

Kniha je určena všem věkovým kategoriím.

- **určení smyslu díla:**

Zoufalý protest proti válce, utrpení, smrti; shakespearovský motiv, láska je silnější než smrt

- **zařazení knihy do kontextu celého autorova díla:**

Vydáno roku 1920. V díle se částečně promítá i autorův osobní zážitek. Při bombardování Paříže na Velký pátek roku 1918 mu zemřela žena spolu s několika jeho dalšími přáteli.

- **tematicky podobné dílo:**

motiv zabitých milenců:

William Shakespeare – *Romeo a Julie*

Jan Otčenášek – *Romeo, Julie a tma*

- **porovnání s filmovou verzí nebo dramatizací:**

Československý film natočený režisérem Tiborem Rakovským vznikl v roce 1968. Režisér vynechal určité pasáže z knihy a nahradil je vlastními, kde ukazuje atmosféru na vojně a bídu mezi lidmi. Film získal na ČSFD hodnocení 85 %.